

Działalność edukacyjna w archiwach państwowych

Próby silniejszego podkreślenia roli archiwów państwowych w społeczeństwie spowodowały w ostatnich latach zachwianie proporcji priorytetów działalności tych instytucji. Archiwa skupiły się na takich projektach popularyzatorskich, które nie wymagały pogłębionego wysiłku intelektualnego, skierowanych często do dzieci. Nie jest to zły sposób na zwiększenie (właśnie) popularności archiwów wśród społeczeństwa, przy czym jego nadużywanie prowadzi do zaniedbań na innych, znacznie istotniejszych, polach działalności archiwalnej. Jednym z nich jest działalność edukacyjna oraz naukowa (archiwoznawstwo), służąca podniesieniu rangi archiwistyki, jako samodzielnej nauki.

Archiwa nie są wprawdzie instytucjami naukowymi, ale działalność naukową – zgodnie z przepisami ustawy – prowadzić mogą. Przy czym – jedynie pod nadzorem Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych. Biorąc z kolei pod uwagę fakt, że środowiska uniwersyteckie coraz bardziej oddalają się od rzeczywistych problemów współczesnej archiwistyki, wsparcie procesów edukacyjnych ze strony archiwów wydaje się nieodzowne. Uczelnie i inne instytucje naukowe w Polsce nie zauważając zmian, jakie nastąpiły prawie 20 lat temu, nadal kreują błędny obraz archiwum, jako instytucji naukowej. Przygotowują tym samym absolwenta, który zupełnie nie nadaje się do pracy w archiwum, tak zakładowym, jak i państwowym.

Należy zadać pytanie – w jaki sposób archiwa (archiwiści) powinni prowadzić działalność edukacyjną? Z oczywistych względów nie może ona zachwiać innych aspektów działalności archiwalnej – archiwum jako urzędu administracji państwowej – wynikających z przepisów prawa (związanych chociażby z terminowością załatwiania spraw zgodnie z kodeksem postępowania administracyjnego). Najwygodniejszym sposobem – jak się wydaje – jest prowadzenie zajęć na uczelni, wspólna z miejscową uczelnią organizacja konferencji, wsparcie projektów studenckich przez fachową pomoc ze strony archiwum. Oczywiście nie można zapominać, że archiwum państwowe to urząd i zadania z zakresu administracji państwowej, wynikające z przepisów prawa powszechnie obowiązującego, są priorytetowe.

Z drugiej strony rolą administracji publicznej nie są działania, które służą jedynie nagłośnieniu działalności instytucji, ale jej służebna rola wobec

obywatela. Obywatel zaś oczekuje od archiwum raczej ułatwionego dostępu do zasobu archiwalnego, sprawnie załatwionej kwerendy lub otrzymania kopii dokumentacji poświadczającej stan prawny.

Archiwa państwowe nie są – w ostatecznym rozrachunku – instytucjami, które za wszelką cenę będą prowadziły działania popularyzatorskie, naukowe, edukacyjne etc. aby zdobyć zainteresowanie społeczne. Są to instytucje mające określone w przepisach art. 23 ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach zadania dotyczące bezpośrednio i wyłącznie zasobu archiwalnego, w zakresie jego:

- gromadzenia, w tym kształtowania poprzez działalność nadzoru archiwalnego,
- ewidencjonowania, opracowania (obecnie realizowanych w dużej mierze przez program retrokonwersji),
- przechowywania, zabezpieczania – wieczystego, dla przyszłych pokoleń,
- udostępniania i prowadzenia działalności informacyjnej – w pracowniach naukowych, online, za pomocą kwerend.

Inne działania archiwum państwowego nie mieszczą się w powyższym katalogu.